

II.A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Kardos István vőfély tevékenysége

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki
megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: elhunyt

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Kardos István /1897-1984/. Kisparaszti családban született és már gyermekkorában kitűnt ügyes mozgásával, énekelni szerető nótás kedvével.

Az elemi népiskolába Apátfalván a faluban járt és 17 éves volt, amikor kitört az első világháború. Katonának Szegedre vonult be, ahol jól érezte magát és a bajtársai is kedvelték a vidám és nótás természetéért. Bárhova mentek szakasz- vagy századkötelékben, az ő egységét nem kellett nótázásra biztatni. Ezzel magyarázható az általa énekelt sok korabeli katonadal ...

A háború után István bácsi rövid ideig még legénykedett, majd miután megházasodott a szüleitől kapott néhány hold földön gazdálkodott feleségével, Julis nénivel és a napával Kalára /Klára/ dajkával.

Tőle tudjuk, hogy legénykorában is nagyon szerette jó társaságban a nótázást, mulatozást. Mivel azonban a mulatságban nem volt mindenkor elegendő pénze, elhatározta, hogy mellékfoglalkozást választ magának, ahol kimulathatja magát és még pénzébe sem kerül. Kapóra jött neki, hogy az akkori idős vőfély az öreg Dancsi szívesen átadta neki a vőfélységet és még vőfélykönyvvel is megajándékozta. Így lett István bácsi már az 1920-as évek legelején vőfény, vőfin /vőfély/. Saját földesekéje mellé feles haszonbérletet is vállalt, hogy a több föld terméséből jobban gondoskodhasson a négy, majd második fiának megszületése után az öttagú családról. A 20-as évek kezdetétől a 70-es évek közepéig évi 20-25 lakodalmat figyelembe véve mintegy 1.200 lakodalomban vőfélykedett. 1971-ben megkapta a „Népművészet Mestere” kitüntetést.

Akárhány írást olvastam Kardos Istvánról, vagy beszélgettem olyanokkal akik őt személyesen ismerték, mindenki azt mondta, mindki vidám és jó kedélyű ember volt, aki

rengeteget nótázott és táncolt, tudásával meghatározó személyisége volt a településnek.

Munkássága hogyan is maradt fenn?

Dr. Felföldi László néprajzkutató így emlékezett róla az egyik írásában:

Kardos Istvánt az 1950-es években fedezték föl a táncoktatók. Először Berta János a Szíművészeti Főiskola táncfőtanszakos hallgatója beszélgetett vele 1951. decemberében, mint a helyi hagyományok egyik, legjobb ismerőjével. Azután Tímár Sándor, Martin György, Ács Sándor keresték föl őt többször is. Az ő táncát három alkalommal rögzítették filmre az 1950-es években, amikor még ereje teljében lévő ember volt. A filmekkel párhuzamosan több fénykép is készült róla tánc közben. Ezek a filmek, fényképek, amelyek a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének Néptánc Archivumában vannak, a dél-alföldi mars és csárdás legtöbbet idézett, leggyakrabban forgatott dokumentumai. Abban az időben még több idős ember volt Apátfalván, akik hasonlóan vagy jobban táncoltak Kardos Istvánnál. Gyenge Mátyás bácsi vagy Kerekes (Burkus) Márton bácsi testalkatra, kiállásra, lelki alkatra sok tekintetben talán előnyösebb helyzetben voltak Kardos Istvánnál. De őt a hosszú vőfélyi gyakorlat, a gyakori szereplések, a szakemberek és a városi közönség érdeklődése tudatosabbá, tapasztaltabbá gyakorlottabbá tették. Társai, akikkel egykor a lakodalmakban és a kocsmákban együtt mulatott, s az apátfalvi együttesben együtt táncolt, lassan elmentek, s az 1960-as évektől szinte egyedül képviselte már az apátfalvi hagyományt. Táncos partnere eleinte a felesége, Juliska néni volt. Később húga Deszpotné Kardos Ilona néni vette át a helyét az ő betegeskedése, gyengélkedése miatt. Rajtuk kívül Pista bácsi szívesen táncolt a fiatal néptáncos lányokkal, különösen a Szeged Táncegyüttes tagjaival. Őt hívták mindenfelé, fesztiválra, népművészeti bemutatóra, mert a vőfélyi hivatásból eredő bátorsága, kiállása, nyitottsága, táncos-énekes-rigmusmondó tehetsége alkalmassá tette őt erre a feladatra.

A szakemberek Kardos Istvánt elsősorban táncos egyéniségként tartják számon. Azonban az ő gyakorlatában a rigmusmondás, az éneklés, a táncolás (amit összefoglalóan mulatásnak mondunk) nem vált el egymástól Büszke volt tehetségére, tehetsége elismerésére, a szakemberek figyelmére. Különösen Martin Györgyöt, Tímár Sándort és Nagy Albertet becsülte. Ez a figyelem egyfajta öntudatot alakított ki benne, de ő mindig megmaradt az a falubelijeinél többet tapasztalt, tehetséges, jó eszű, jó kedélyű apátfalvi parasztember, akit kezdetben megismertünk.

Ebben a javaslatban kerülnek be a települési értéktárba Kardos István vőfély dalai I. II: és III. rész Lejegyezte: Szigeti György 1967-1969.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Úgy gondolom, minden Apátfalvinak büszkének kell lennie arra, hogy olyan településen él amely ilyen hatalmas örökséggel rendelkezik. Kardos István munkássága hála azoknak akiket említettem fennmarad míg világ a világ, archív felvételeken, méltó helyen a Magyar Tudományos Akadémiánál addig, míg a néptánc mozgalom él.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Néprajzi tanulmányok Apátfalváról Szerk: Bárkányi Ildikó 2015.

Tóth Ferenc: Apátfalva Száz magyar falu könyvesháza 2000.

Szigeti György: Pátfalvai Rákóczi utcába Bíbic könyvek sorozat Apátfalva 2016.

Felföldi László –Gombos András: Kardos István (1897-1984) A népművészet táncos- énekes mestere Emlékkönyv születésének 100. évfordulójára. Apátfalva, 1997.

Pátfalvi Szókimondó: Csizmák koppanása 1998/1. 6.-7. oldal

Délvilág 1998. jan 22. Emlékkönyv Kardos Istvánról Farkas Csaba

Délvilág 1997. dec. 22. Kardos-emlékest Apátfalván Farkas Csaba

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.MELLÉKLETEK

1.Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

2.A Htv. 1. § (1) bekezdés *j*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek